

особистості, що свідчить про зорієнтованість ПМО компонент професійної діяльності.
фахівця сфери обслуговування на комунікативний

Література:

1. Богин Г. И. Модель языковой личности в ее отношении к разновидностям текстов / Г. И. Богин. – Л., 1984. – 31 с.
2. Голованова Е. И. Профессиональная языковая личность: специфика профессиональных процессов в сфере теории и практики / Е. И. Голованова // Non multum, sed multa: Немного о многом. У когнитивных истоков современной терминологии : сб. науч. тр. в честь В. Ф. Новодрановой. – М. : Авторская академия, 2010. – С. 261-270.
3. Єгорова Є. Психологічні проблеми розвитку особистості у процесі набуття професії / Є. Єгорова // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2007. – № 3. – С. 99-105.
4. Єрмоленко С. Я., Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови / С. Я. Єрмоленко, Л. І. Мацько // Початкова школа. – 1995. – № 1. – С. 33-37.
5. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М. : Наука. 1987. – 264 с.
6. Маслова В. А. Лингвокультурология / В. А. Маслова. – М. : «Академия», 2001. – 208 с.
7. Постанова Кабінету міністрів України Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти від 23 листопада 2011 р. № 1392 [електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>
8. Симоненко Т.В. Формування національно-мовної особистості на уроках української мови в 5-7 класах : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 - теорія і методика навчання / Симоненко Тетяна Володимирівна ; Інститут педагогіки АПН України. - К., 2000. -18 с.
9. Чернявський К. Шляхи формування мовної особистості студента / К. Чернявський // Молодь і державна мова : Київ, Молодіжна науково-практична конференція, 19-20 травня 2000 р. : Зб. матеріалів. – К., 2000. – С. 31-34.

УДК 377.112.4:37.026.7

О.Ю. Беліченко, м. Вінниця, Україна / O. Belichenko, Vinnytsia, Ukraine
e-mail: olegbelichenko@gmail.com

БІЛІНГВАЛЬНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розглянуто роль англійської мови як мови міжнародного спілкування й обґрунтовано, що знання іноземної мови є важливим фактором формування професійної компетентності. Проведено аналіз Державних стандартів професійно-технічної освіти, на основі якого зазначено, що навчання іноземної мови має носити не тільки комунікативний характер, а й професійно-орієнтований.

Автором охарактеризовано сучасні підходи до професійно-орієнтованого навчання англійської мови у професійно-технічних навчальних закладах і зазначено, що одним із найбільш ефективних підходів в опануванні іноземної мови спеціального вжитку є її вивчення через зміст фахових дисциплін, тобто білінгвальне навчання. Акцентовано увагу, що білінгвальна освіта є дієвим інструментом оновлення змісту професійно-технічної освіти. Доведено, що випускник професійно-технічного навчального закладу, який навчається у білінгвальних умовах, краще адаптується до нових засад сучасної економіки.

У статті описано основні напрями методичної роботи у ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» щодо удосконалення навичок мовлення іноземною мовою у майбутній професійній діяльності, окреслено ключові вектори реалізації проекту «Впровадження білінгвальної освіти при підготовці висококваліфікованих робітників для сфери послуг». Визначено роль інформаційних технологій в опануванні іноземної мови, наведено приклади використання програмного забезпечення для вивчення англійської мови професійного спрямування.

Ключові слова: іноземна мова, англійська мова, професійно-технічна освіта, білінгвальне навчання, білінгвальна освіта, висококваліфікований робітник, професійно-орієнтоване навчання, професійне спілкування.

Bilingual education as a quality improvement factor of vocational training

Annotation. The article is devoted to the role of English as a language of international communication and proves its importance for the formation of professional competence. The analysis of state standards for vocational education indicates that teaching of foreign languages should have not only communicative but also professionally-oriented nature.

The author describes modern approaches to professionally-oriented language teaching in vocational establishments and points out that bilingual education is one of the most effective approaches to technical language learning. He underlines that bilingual teaching is an effective tool that can update the content of vocational education. It is also proved that the graduate of vocational school, who studied in bilingual surrounding, is adaptable to new principles of modern economy.

The article describes the main areas of methodical work in SVE «Vinnytsia high vocational school of public services» regarding the improvement of foreign language speaking skills of future specialists. The key vectors of the project «Introduction of bilingual education in the training for qualified public service workers» are also distinguished. The author of the article determines the role of

information technologies in foreign language learning and gives examples of different computer programs, which can help to master professional English.

Key words: foreign language, English, vocational education, bilingual teaching, bilingual education, highly-qualified worker, professionally-oriented teaching, professional communication.

Постановка проблеми. Одним із стратегічних напрямів розвитку України є інтеграція у європейський економічний простір, що у свою чергу породжує нові вимоги до якості професійної освіти. Адже саме професійно-технічна освіта покликана задовольнити різні галузі господарства та сфери послуг у підготовці кваліфікованих робітників. Тому стан розвитку професійно-технічної освіти повинен відповідати європейському та міжнародному рівню освітніх стандартів. Сучасний кваліфікований робітник повинен бути інформаційно грамотним, володіти інноваційними технологіями, творчо мислити, швидко адаптуватися до технологічних змін у сфері своєї діяльності. Не менш важливим фактором професійної підготовки фахівця будь-якої галузі є знання іноземної мови. У Національній програмі вивчення та популяризації іноземних мов зазначається, що «одним з головних інструментів невідворотності приєднання країни до ділового, освітнього, наукового та культурного простору країн Європейської спільноти є знання мов» й передбачається, що у 2020 році 75% випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти будуть володіти двома іноземними мовами [2]. Тому у навчальних закладах необхідно впроваджувати нові підходи до викладання іноземної мови, а вивчення іноземної мови у професійно-технічних навчальних закладах повинно відбуватися за професійним спрямуванням.

Аналіз попередніх досліджень. Проблеми ефективного викладання іноземної мови є предметом численних досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців. Теорії і методиці викладання іноземної мови присвячені роботи Г. Ємельянової, Є. Калмикова, П. Сердюкова, О. Тарнопольського, І. Халеєвої. Сучасні підходи до вивчення іноземної мови висвітлені у наукових дослідженнях М. Задорожної, Л. Котлярової, Г. Крючкова, О. Петрашука, О. Першукової, О. Тарнопольського. Особливості білінгвального навчання відображені у працях Г. Александрової, Н. Кузнецової, Ю. Кодочігової, О. Орлова, Л. Плієвої, Н. Сорочкіна, А. Ширіна.

Теоретичні основи викладання іноземної мови професійного спрямування розглядали у наукових працях Г. Архіповатова, Л. Гайдукова, В. Квартальнов, О. Козирева, З. Корнева, С. Кожушко, В. Лозовецька, С. Ніколаєва, М. Соколова. Разом з тим, проведений нами аналіз наукових джерел показав, що питання впровадження білінгвального навчання у професійно-технічних навчальних закладах залишається недостатньо вивченим.

Мета статті: визначити роль білінгвального навчання при підготовці висококваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку суспільства знання іноземної мови є важливим фактором формування професійної компетентності. Щоб бути висококваліфікованим фахівцем, необхідно володіти хоча б однією іноземною мовою. Найбільш поширеною мовою в усьому світі на сьогоднішній день є англійська мова. Це мова ділового спілкування, інформаційних технологій та Інтернету. Близько 80% всієї інформації, яка зберігається на електронних носіях представлено англійською мовою. «Ураховуючи роль англійської мови як мови міжнародного спілкування, з метою сприяння її вивченню для розширення доступу громадян до світових економічних, соціальних, освітніх і культурних можливостей, які відкриває знання та використання англійської мови, забезпечення інтеграції України до європейського політичного, економічного і науково-освітнього простору», в Україні 2016 рік указом Президента України Петра Порошенка оголошений Роком вивчення англійської мови [3].

Вищенаведені факти дають підставу стверджувати, що іноземна мова повинна стати однією із складових професійного навчання й носити не тільки комунікативний характер, а й професійно-орієнтований. Т. Мороз, вивчаючи питання формування іншомовної професійної компетентності у процесі підготовки майбутніх фахівців, зазначає: «Соціально-економічна ситуація сьогодення розкриває перед майбутніми фахівцями нові можливості самореалізації, яка може здійснюватися не тільки через окремі випадки спілкування із зарубіжними колегами та партнерами, але й через здійснення професійної діяльності в умовах іншомовного суспільства» [1].

Ми приєднуємося до думки Т. Морозової щодо необхідності спрямування навчальної діяльності студентів на формування здібностей реалізації професійної діяльності та її результатів засобами іноземної мови й, беручи за основу дослідження науковця, виділяємо для системи професійно-технічної освіти два етапи іншомовної підготовки професійного спрямування, а саме:

1) базовий – етап опанування учнями базовими професійними знаннями та спеціальної термінології іноземною мовою;

2) професійний – який передбачає залучення учнів до виконання комплексних завдань зі сфери професійної діяльності у процесі іншомовного спілкування.

Як бачимо, викладачі іноземної мови професійно-технічних навчальних закладів повинні володіти іноземною мовою професійного спрямування. Проте Г. Шаїмова, вивчаючи питання

професійно-орієнтованого навчання англійської мови в немовних вузах, зауважує, що «викладачі не мають достатньо дієвої спеціальної підготовки в області теорії і практики професійного спілкування іноземною мовою, не володіють способами і засобами навчання основам професійного спілкування, і тому не готові до ефективної організації в аудиторії адекватного навчального професійного спілкування, і відповідно, не можуть цілеспрямовано керувати ним» [5]. Тому перед професійно-технічними навчальними закладами постає завдання пошуку нових форм і методів викладання професійно-орієнтованого курсу іноземної мови.

Ми вважаємо, що одним із найбільш ефективних підходів до опанування іноземної мови спеціального вжитку на базовому етапі є її вивчення через зміст фахових дисциплін, тобто білінгвальне навчання. С. Ситняківська розглядає білінгвальне навчання як засіб формування професійної компетентності шляхом викладання профільних дисциплін іноземною мовою, що дасть можливість майбутнім фахівцям набутти не лише комунікативних, а й професійних знань та умінь, які згодом сприятимуть у вирішенні реальних життєвих і професійних проблем, спонукатимуть до особистісного самовизначення та самореалізації [4, с. 135].

У ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» проводиться систематична робота щодо удосконалення навичок мовлення іноземною мовою у майбутній професійній діяльності, про що свідчить реалізація проекту «Впровадження білінгвальної освіти при підготовці висококваліфікованих робітників для сфери послуг». У рамках проекту викладачі та майстри виробничого навчання працюють над розробкою й впровадженням нових технологій, форм та методів вивчення спеціальних дисциплін з урахування іноземної мови. Важливим моментом впровадження білінгвальної освіти у навчальному закладі є використання інформаційно-комунікаційних технологій. При вивченні іноземної мови, у тому числі професійного спрямування, учні Вінницького вищого професійного училища сфери послуг користуються різноманітними іншомовними інформативними джерелами, а саме: електронними посібниками, словниками, програмами-перекладачами.

Навчальний процес у ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» проходить у кабінетах, оснащених комп'ютерною технікою та відповідним програмним забезпеченням. Забезпечення навчальних кабінетів дає можливість учням працювати з електронними ресурсами з вивчення іноземної мови, переглядати відеоуроки, користуватися електронними словниками, проходити онлайн тестування.

Для вивчення англійської мови у Вінницькому вищому професійному училищі сфери послуг використовується наступне програмне забезпечення:

Електронні програми:

- QDictionary 1.0;
- FVords 1.6.7;
- English Trainer 4000.6;
- English Grammar In Use;
- BX Language acquisition.

Електронні перекладачі:

- PROMT;
- PRAGMA;
- Ruta Play.

Електронні словники:

- Lingvo.

На окрему увагу у формуванні культури іншомовного професійного спілкування заслуговують білінгвальні уроки, під час яких учні вчаться спілкуватися іноземною мовою у межах професії.

Таблиця 1

Глосарій професійних термінів із загальної будови автомобіля

Автомобіль	Car, Automobile
Легковий автомобіль	Car, Automobile
Вантажний автомобіль	Truck
Двигун	Engine
Шасі	Chassis
Кузов	Body
Трансмісія	Transmission
Зчеплення	Clutch
Коробка передач	Gear box
Карданна передача	Cardan joint
Головна передача	Main gears
Диференціал	Differential
Привідні вали коліс (півосі)	Wheels drive
Ходова частина	Chassis
Передня підвіска	Front suspension
Задня підвіска	Rear suspension
Амортизатор	Shock absorber
Колесо	Wheel
Диск	Disc
Механізми керування	The mechanisms of control car
Рульове керування	Steering
Гальмівна система	Braking system

Як приклад наведемо білінгвальний урок спеціальної технології у групі слюсарів з ремонту автомобілів з теми «Загальна будова автомобіля». На уроці розглядалася загальна будова автомобіля, його складові частини. Основна термінологія давалася учням українською і англійською мовами. При цьому було визначено роль англійської мови у формуванні професійної компетентності майбутніх слюсарів з ремонту автомобілів. Учням пропонувався глосарій професійних термінів із загальної будови автомобіля (табл. 1).

Важливу роль у формуванні іншомовної професійної мовленнєвої компетентності відіграє міжнародна співпраця. У ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» підписано угоди з:

- Департаментом міжнародної співпраці Фолькуніверситету (Швеція);
- асоціацією шкіл Польщі;
- курортним комплексом «Явор-палас» та Міжнародним молодіжним центром відпочинку в Болгарії, у яких влітку минулого року учні Вінницького вищого професійного училища сфери послуг мали можливість проходити виробничу практику.

Таким чином, спілкування із зарубіжними партнерами відбувається як безпосередньо, так і

опосередковано: через соціальні мережі, вебінари, Інтернет-конференції, тобто реалізується другий (професійний) етап вивчення іноземної мови фахового спрямування.

Висновки. Отже, білінгвальна освіта є одним з інструментів оновлення змісту професійно-технічної освіти. Досвід впровадження білінгвального навчання у Вінницькому вищому професійному училищі сфери послуг показує, що випускник професійно-технічного навчального закладу, який навчався в білінгвальних умовах має вищий загальнокультурний і професійний розвиток, краще адаптується до нових засад сучасної економіки, а отже, є конкурентоспроможним на міжнародному ринку праці.

Література:

1. intkonf.org | Наукові конференції [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://int-konf.org/konf012014/688-k-p-n-moroz-t-o-formuvannya-nshomovnoyi-profesynoyi-kompetentnost-u-proces-pdgotovki-maybutnh-fahvcv.html>
2. Національна рада реформ [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://reforms.in.ua/sites/default/files/go_global.pdf
3. Президент України | Петро Порошенко. Офіційне інтернет-представництво [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/6412015-19560>
4. Ситняківська С. М. Дослідження ставлення студентів соціально-психологічного факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка до викладання фахових дисциплін білінгвальним способом / С.М. Ситняківська // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир, 2015. – № 79. – С. 134-138.
5. Шаїмова Г. А., Шавкієва Д. Ш. Професійно-орієнтоване навчання англійської мови в немовних вузах // Молодий вчений. – 2013. – №11. – С. 692-694.

УДК 377.4

М.В. Богдадюк, м. Львів, Україна / M. Bogdadiuk, Lviv, Ukraine
e-mail: bogdadiuk.m@ukr.net

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПТНЗ НАРОДНИХ ХУДОЖНІХ ПРОМИСЛІВ У ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Анотація. У статті обґрунтовано навчання і виховання майбутніх фахівців художнього профілю, здатних активно й творчо застосовувати знання традицій народного мистецтва, розвиток творчої індивідуальності, формування її моральних, ціннісних орієнтацій. Впровадження сучасних педагогічних і виробничих технологій, методик контролю знань і вмінь учнів. У роботі аналізується стандартизація та варіативність змісту професійно-художньої освіти, первинність національної культури у змісті підготовки фахівців художнього профілю, досягнення якості професійної підготовки фахівців художнього профілю. Володіння учнями основними теоріями, законами, принципами, поняттями, загально визнаними культурно-історичними досягненнями людства, спеціальними знаннями, необхідними для досягнення ефективних результатів професійно-художньої діяльності. У статті розглянуто здатність учнів використовувати знання в нових ситуаціях, переключатися на нові види робіт, конструктивно реагувати на впровадження нових технологій, методів роботи тощо. Формування наукового та художнього мислення учнів, розуміння тенденцій розвитку народно-художнього мистецтва. Забезпечення комп'ютерної грамотності майбутніх майстрів-художників, впровадження сучасних педагогічних і виробничих технологій, методик контролю знань і вмінь учнів. Прилучення учнів до етнографічної діяльності, дослідження традицій народного мистецтва, проблем сучасного народно-художнього мистецтва. Створення умов для всебічного розвитку особистості в системі гурткової роботи. Сприяння формуванню інтелектуального, художньо-образного мислення особистості, її пізнавально-творчої активності, художнього смаку, емоційно-естетичного ставлення до навколишнього середовища.

Ключові слова: професійно-художня освіта, стандартизація та варіативність змісту професійно-художньої освіти, навчально-виробничий процес, науково-методичне забезпечення, інноваційна діяльність, художні вироби, національно-культурна відповідальність, робота за зразком.

Psychological and pedagogical condition the development of vocational technical schools other educational establishments of folk crafts of the second half XX-th century to the beginning of the XXI-th century

Annotation. In the article the training and education of future professionals of the artistic profile, able to actively and creatively